

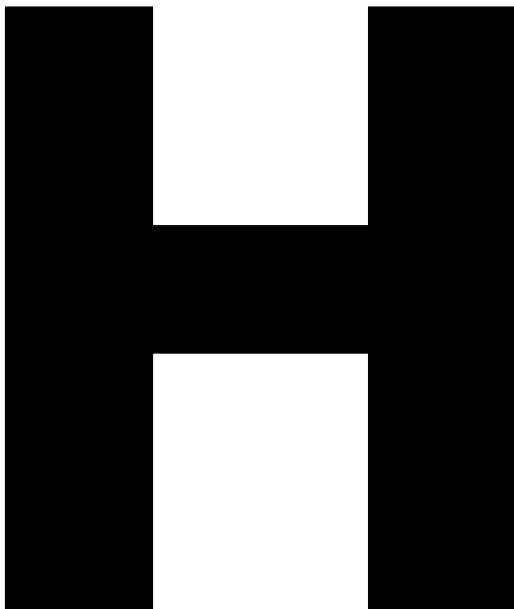
Civilkurage Civilkurage Civilkurage PLIKT ELLER PINA? Civilkurage Civilkurage

■ TEXT: KRISTINA TILVEMO. FOTO: ALEX&MARTIN.

Sköt dig själv och skit i andra. Stoppa skadegörelse och bli ihjälslagen. I valet mellan dessa alternativ väljer allt fler att titta bort. Civilkurage är en utdöende egenskap, som både är farlig och livsviktig. Relation har letat upp ett par rakryggade personer och pratat civilkuragets dilemma.

an skulle kunna vara vem som helst när han glider in genom hotell Hörnans glasörrar. Håret är lite ostyrt efter morgonens cykeltur från Norby, ytterrocken diskret över den grå kostymen.

Ändå är Göran Lambertz en av dem som figurerar flitigast i media. Sticker ut hakan och skakar om, vänder stenar som många menar borde ligga orörda. Bland annat har han påstått att vissa poliser ljuger, något som fick dåvarande justitieministern Thomas Bodström att gå i taket, och i premiären som sommarpratere i Sveriges Radio redogjorde han dessutom för de efterföljande turerna, med påtryckningar och krav på offentlig dementi.

Han är aldrig rädd, förklarar han, det finns likasom inget att riskera. Däremot kan han i undantagsfall känna att han klampar in på områden som kan förringa myndighetens auktoritet, även om det moraliskt sett kanske varit nödvändigt.

– Med den här positionen kan jag gott ta fajter. Det ligger i ämbetets natur att ha ett visst ansvar. Och för mig är det nästan pedantiskt, på gränsen till tvångsmässigt att agera, konstaterar han eftertänksamt i den grå fätöljen.

Som i fallet med polislögnerna, som Göran Lambertz menar varit välkänt bland jurister länge. Att ingen sagt något tidigare beror förmodligen på att ingen ansett sig ha haft den plikten, menar han. Inte han själv heller.

– Det här är ingen nyhet, det har bara aldrig sagts offentligt. Men om vi har poliser som ljuger är det fullständigt förödande. Framförallt för ungdomar, eftersom det förstör deras bild av samhället.

EFTERFRÅGAR MOD OCH INTEGRITET

Själv tror han inte att han är särskilt unik som justitiekansler; många andra har agerat. Men alla har kanske inte varit lika aktivistiska, medger han.

– Det är väl mitt sätt att sköta jobbet. Jag har valt att försöka göra saker som är nyttiga, sedan beror det kanske på personlighet också. Hans egen känsla är att civilkurage blivit en

bristvara, att människor generellt kunde vara lite modigare. Men att ta risker tar emot. Det är lättare att inte engagera sig, som han säger.

– Många tänker nog ”Vem är väl jag att säga något” och särskilt som ung tror jag det är oerhört viktigt att inte sticka ut, att ha vänner och följa flocken. Men om alla agerar efter sina egna behov får vi på sikt ett mycket dåligt samhälle. Ett samhälle behöver människor med integritet, som handlar utifrån sitt samvete.

Just integritet är starkt kopplat till civilkurage, menar Lambertz. Människor som går före, tar ansvar och visar att de vågar göra rätt.

Hur viktigt är det att ha förebilder?

– Det är fruktansvärt viktigt. Vi behöver människor att beundra och ta efter. Att ha goda föredömen är centralt. Inte bara så att det snackas, utan vuxna som visar ungdomar hur man ska vara.

NY LAG OM CIVILKURAGE?

Ämnet känns skrämmande aktuellt. Några dagar tidigare har en 16-årig pojke sparkats till döds på Kungsholmen efter en fest helt utan föräldrar och några timmar efter vår intervju samlas tiotusentals människor i Kungsträdgården för att visa sitt stöd för Anton Abeles uppprop mot gatuvåldet. Dagen därpå efterlyser Svenska Dagbladets Karin Thunberg pappor; riktiga karlar som kan visa sina söner vad det innebär att vara man, på det positiva sättet.

Nyligen lade dessutom kristdemokraterna en motion om att lagstifta om civilkurage, där det skulle bli brottsligt att inte ingripa vid ett brott. Med en lag om skyldigheten att ingripa skulle attityderna förändras, hoppas man.

Skulle de?

Göran Lambertz skrattar till, berättar att han brukar fråga dem som söker jobb samma sak. Själv har han inte bestämt sig, medger han, men helt fel vore det inte eftersom en lag skulle kunna få moralverkan.

– Ibland kan det vara bra med något som ger chockverkan, väcker tankar och skapar debatt. Å andra sidan kanske manifestationen i kväll kan fungera som en slags genomsköljning.

Avslutningsvis, hur kommer det sig att du själv tar duster där andra väljer att passa?

– Jag anser att jag har den plikten i den här positionen. Men visst är det motigt ibland när man får kritik och saker kommer tillbaka hela tiden. Som när SVT:s Aktuellt två månader efter fallet med justitiekanslern som köpt sex ringde och frågade om jag inte ansåg att jag hade medverkat till ett försämrat förtroende för rättsväsendet genom att inte begära hans avsked, och jag svarade att det nog var så på kort sikt. Det blev förstanyhet i kvällens sändning med rubriken ”JK erkänner nu att han har sänkt förtroendet för rättsväsendet”.

– I sådana lägen brukar jag hämta kraft genom att sätta mig ett tag för mig själv, blunda och leta fram de positiva tankarna.

SKULLE DU INGRIPA
OM DU SÅG NÅGON
BLI MISSHANDLAD?

MARCUS ANDERSSON, 19 ÅR
– Är det ett gäng skulle jag ringa polisen. Är det en person som slår en annan skulle jag ingripa själv.

MONA BORGHAMMAR, 75 ÅR
– Jag skulle ringa polisen.

ANNA OLSSON, 26 ÅR,
– Ja, jag skulle ringa polisen.

FERNANDO SILVA, 61 ÅR
– Jag tror det. Det beror på situationen. Huvudsaken är att man gör något, att man gör så gott man kan.

SANNA DELBORN, 16 ÅR
– Ja det är klart jag skulle. Det beror på situationen hur jag skulle agera. Är det två stycken skulle jag försöka själv. Annars skulle jag kolla om det fanns någon vuxen i närheten.

A portrait of Göran Lambertz, a middle-aged man with short, graying hair and a light beard. He is wearing a dark suit jacket over a light-colored button-down shirt. He is looking directly at the camera with a neutral expression. The background is dark and out of focus, showing a lamp and some furniture.

Göran Lambertz,
justitiekansler.

GÖRAN LAMBERTZ
Ålder: 57 år. **Familj:** Hustrun Susanne, tre utflugna barn varav två döttrar i Uppsala och en son i Costa Rica. **Bor:** I parhus i Norby. **Drivkraft:** Samvetet. **Förebild:** K G Hammar, för hans enorma integritet och sätt att resonera öppet kring svåra frågor.

Bengt Nilsson,
skådespelare.

EGOISM HÄMMAR

Hur svårt det kan vara med civilkurage ger "Fången på fyren", en 55 minuter lång monolog som just nu spelas på Uppsala stadsteater, prov på. När ett ryskt fartyg går på grund och orsakar en miljökatastrof upptäcker en anställd i efterhand att den egna arbetsgivaren, Sjöfartsverket, bär skulden men mörkat eftersom de glömt märka ut grundet på sjökortet.

– Efter avslöjandet blir Anders Ahlmark utfrusen på arbetet, vilket även drabbar hustrun och barnen. Han slits mellan att stå kvar vid sanningen och behovet att komma tillbaka in i gemenskapen, berättar skådespelaren Bengt Nilsson, som gestaltar Ahlmark och fått fundera över vad civilkurage innebär och kan få för följder. Responsen har varit stark. Uppenbarligen finns en hög igenkänningsfaktor, och önskan att sanningen ska komma fram.

– Samhället i dag är mer ego än för tjugo år sedan men det är svårt att säga vad det beror på. Ett skäl kan vara att vi hela tiden matas i TV, radio och tidningar med höga chefer och politiker som fifflar och fuskar. I ett sådant läge, när roffa-åt-sig-mentaliteten verkar allmänt utbredd, är det lätt att fråga sig "Varför jag?", säger Bengt Nilsson som påpekar att mediebevakningen samtidigt blivit bättre.

– I dag gräver journalisterna som fan. Med andra ord kanske det inte var bättre förr, men vi levde i den naiva illusionen, vilket kanske ändå förde något gott med sig.

JULBORD PÅ
SKARHOLMEN

JULEN PÅ SKARHOLMEN

Vårt julbord står uppdukat
23 november - 22 december

Barnpassning på söndagar
Välkommen!

NYÅR PÅ SKARHOLMEN

Fira in 2008 med oss!

SKARHOLMEN

www.skarholmen-uppsala.se

018 324330

WWW.UAF.SE

DET BÖRJADE MED EN DONATION AV KUNGEN. I DAG FÖRVALTAR VI 200 000 M² I CENTRALA UPPSALA

KUNGEN HETTE GUSTAF II ADOLF.
ÅRET VAR 1624.

KUNGENS DONATION VAR STARTEN
PÅ UPPSALA AKADEMIFÖRVALTNING
SOM VI HETER IDAG.

378 GÅRDAR, 9 TORP, 2 MJÖLKVARNAR OCH
I SÅGVERK VAR DE FÖRSTA FASTIGHETER
VI FICK I UPPDRAG ATT FÖRVALTA.

IDAG, 383 ÅR SENARE, ÄR VI EN AV
UPPSALAS STÖRSTA FASTIGHETSÄGARE
OCH FÖRVALTAR 200 000 M² VARAV
MERPARTEN KONTORSLOKALER.
I STORT SETT BARA PÅ ATTRAKTIVA
ADRESSER I CENTRALA UPPSALA.

UPPSALA AKADEMIFÖRVALTNING

sedan 1624

www.uaf.se

MOSTÅND GER MOD

Ett lysande exempel på att civilkurage och mod lönar sig är filmaren Nahid Persson. I den prisbelönta dokumentären "Prostitution bakom slöjan" skildrar hon två kvinnors liv som prostituerade bakom offentlighetens Iran. Trots hot och ett officiellt livstidsförbud att besöka sitt forna hemland släpps inom kort hennes nästa film; "Fyra fruar och en man".

Är du aldrig rädd?

– Nej, det kan jag inte eftersom det vore att ge efter. Det här är något jag är tvungen att göra. Man utsätter sig inte för risker om man inte känner att man har rätt, förklarar Nahid Persson.

Hon menar att alla har kraften att agera, men medan vissa använder den väljer andra att avstå. Själv hör hon till dem som vägrar ge vika.

– Det har varit riktigt obehagligt i perioder men jag kan inte ge mig, vart tar då jag vägen? Jag vill använda friheten till något bra och tror inte på att backa. Dessutom vet de som känner mig att jag bara blir värre när jag får motstånd.

Hennes pappa är en viktig förebild, som trots att en av Nahids bröder avrättades i samband med revolutionen aldrig tvekat att fortsätta stötta sina barn. Själv säger Nahid Persson att hon inte förändrar världen med en film, men det faktum att hon gör dem kan ingjuta mod hos andra.

Nahid Persson, filmare.